

Vestfold og Telemark Bondelag (intern)

Vår dato   Revisjon   Vår referanse
04.03.2022   21/00802-25

Utarbeidet av
Jan Thorsen

Til

Kopi til

Årsmøtesak 13a: Tallgrunnlag for årets forhandlinger (Bø Bondelag) og Jordbruksoppgjør 2022 (Lunde og Flåbygd Bondelag)

Fylkestyrets innstilling:

1. Årsmøtet i Vestfold og Telemark Bondelag er svært bekymret for den sterke kostnadsutvikling i næringa, og det store inntektsgapet mellom bønder og andre grupper.
2. Årsmøtet forutsetter at grunnlagsmaterialet for årets forhandlinger er omforent mellom partene, og at det synliggjør den reelle kostnads- og inntektsutviklingen i jordbruket. Årsmøtet i Vestfold og Telemark Bondelag forutsetter og at de reelle kostnadene kompenseres fullt ut.
3. Årsmøtet i Vestfold og Telemark forventer at årets jordbruksforhandlinger markerer starten på en forpliktende plan som muliggjør at inntektsgapet mot andre grupper tettes i løpet inneværende fireårs periode. Jordbruksoppjøret 2022 må skape rammevilkår for inntektsmulighet som kan tette inntektsgapet med minst ¼ del.
4. Årsmøtet i Vestfold og Telemark Bondelag understreker at når inntektene i landbruket skal opp, er det viktig at de måles riktig. Årsmøtet forventer at Grytten-utvalget peker på metoder som gjør det mulig å måle nivået på bondeinntekta på en god måte i forhold til andre grupper i samfunnet, og at eventuell ny metode tas i bruk i forbindelse med jordbruksforhandlingene 2023.

Saksutredning

Bø Bondelag og Lunde og Flåbygd Bondelag har sendt inn sak til årsmøtet i Vestfold og Telemark Bondelag. Tema for begge sakene er jordbruksforhandlingene 2022. Tallgrunnlaget for jordbruksforhandlingene er felles for begge de innkomne sakene, og sakene er ellers så «beslektet» med hverandre at det er hensiktsmessig å avgi ett svar, felles for begge sakene. Begge sakene er sendt inn innen den fastsatte tidsfristen for innkomne saker.

Den innsendte saken fra Bø Bondelag har følgende ordlyd:

Ønske om bedre tallgrunnlag i årets jordbruksforhandling.

Bø Bondelag fremmer med dette forslag om at årsmøtet i Vestfold og Telemark Bondelag legger frem følgende ønske til årets jordbruksforhandlinger, i påvente av Grytten-utvalgets innstilling og påfølgende politisk behandling.

1. I en særdeles kritisk situasjon for økonomien i norsk landbruk anmodes Norges Bondelag før årets jordbruksforhandlinger å utarbeide en modell for å skille vederlag til arbeid og egenkapital.

2. Tallmaterialet som kommer frem, skal i en forhandlingssituasjon benyttes fra jordbrukets side for å belyse den faktiske situasjonen på en bedre måte. Dette er for å få et grunnlag som tar høyde for kapitalbinding og struktur i prioriteringen.

Den innsendte saken fra Lunde og Flåbygd Bondelag har følgende ordlyd:

Jordbruksoppgjøret 2022.

Forslag til vedtak: Vestfold og Telemark Bondelag krever at den norske bonden sin inntekt må opp på nivå med samfunnet forøvrig i løpet av inneværende Stortingsperiode. For å klare dette må Norges Bondelag sørge for korrekt og reelt tallgrunnlag. I dette ligger at avkastning på investert egenkapital må skilles ut før inntekstberegning. Norges Bondelag må kreve vide nok rammer til at det siste års økte priser på innsatsfaktorer dekkes fullt ut, og at inntektsgapet mot sammenlignbare yrkesgrupper dekkes med ¼. Ved eventuelle tilbud fra Staten som ikke muliggjør en slik inntektsutvikling, må Norges Bondelag bryte forhandlingene før de startes.

Fylkesstyrets vurdering

Innledningsvis vil styret i Vestfold og Telemark Bondelag gi uttrykk for at engasjementet som vises fra Bø Bondelag og Lunde og Flåbygd Bondelag er svært bra.

I likhet med Norges Bondelag sentralt, så vil styret understreke at det er viktig at inntektene i jordbruket måles på riktig måte. Ikke minst gjelder det i en situasjon hvor inntektsmulighet i næringa skal løftes betydelig.

Mange bønder kjenner seg ikke igjen i grunnlagsmaterialet slik det framstår nå. Pt. måles kun utviklingen i bondeinntekta over tid. Nivået på bondeinntekta sammenlignet med andre grupper måles ikke med dagens ordning. Det er en svakhet, og det er bakgrunnen for at det såkalte Grytten-utvalget ble oppnevnt i etterkant av fjorårets jordbruksoppgjør. Grytten-utvalget er en ekspertgruppe som har som mandat å vurdere grunnlag og forutsetninger for sammenligning av næringsinntekter i jordbruket med lønn for arbeidstakere. Utvalgets oppgave er å identifisere en måte for måling av inntektene i jordbruket. Norges Bondelag har levert høringsinnspill til utvalget, og i innspillet skisseres det flere mulige løsninger for å kunne måle inntektsnivået i jordbruket.

Grytten-utvalget har frist til 1. juli 2022 med å levere sin utredning. Den tidsfristen er imidlertid ikke til noe hinder for at en kraftfull opptrapping av inntektsmulighet i jordbruket kan starte allerede med jordbruksavtalen 2022.

Begge de innkomne sakene har fokus på at det må utarbeides en modell som skiller vederlag til egenkapital og vederlag til arbeid. Bø Bondelag gir uttrykk for at en slik modell må være utarbeidet før årets jordbruksforhandlinger. Styret i Vestfold og Telemark Bondelag tolker også saken fra Lunde og Flåbygd Bondelag dithen at nevnte modell skal være utarbeidet i forkant av årets jordbruksforhandlinger.

En eventuell modell utarbeidet av Norges Bondelag i forkant av årets jordbruksforhandlinger for måling av nivået på bondeinntekt, og som skiller på vederlag til egenkapital og vederlag til arbeid vil i så fall være Bondelagets modell, og ikke en modell som er omforent med de andre partene i jordbruksforhandlingene.

På samme måte som lønnsoppgjørene foregår jordbruksforhandlingene på omforent grunnlag, det vil si Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) sitt materiale som partene er enige om før de setter seg ved forhandlingsbordet. Det betyr at en modell som ikke er omforent, ikke vil kunne benyttes ved arbeidet som skal gjøres i BFJ i forkant av jordbruksforhandlingene, og heller ikke under selve jordbruksforhandlingene.

Hvis Norges Bondelag skulle velge å lansere sin egen modell for beregning av nivået på bondeinntekt, og kreve at en slik modell skal brukes ved årets jordbruksforhandlinger, så vil forhandlingene stoppe opp allerede ved forarbeidene, - les arbeidet i Budsjettnemnda for

jordbruket. En utarbeidelse av en modell for å skille vederlag til egenkapital og vederlag til arbeid, i den hensikt at det skal være en «skyggemodell» for bruk under jordbruksforhandlingene, vil bli oppfattet av de andre partene i jordbruksoppgjøret som en distraksjon og som lite konstruktiv. Ikke minst i en situasjon hvor det er tre måneder til Grytten-utvalget leverer sin utredning. Det å skulle bruke vårens viktige forhandlinger til å forhandle om hva slags beregninger som skal legges til grunn, i stedet for politikk og penger er en dårlig start på et helt nødvendig inntektsløft.

Det er og slik at Norges Bondelag har bedt om delrapport fra Grytten-utvalget til bruk i vår med modell for jord- og kvoteleie, men dette ble avvist. Det betyr at en utregning av dette fra Norges Bondelag ikke vil være et omforent materiale, jf. hva som er skrevet over.

Stortinget har vedtatt at regjeringen skal legge fram en forpliktende og tidfesta plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet. Norges Bondelag følger selvfølgelig opp dette arbeidet, men et Stortingsvedtak både om dette, og om hva slags beregninger som skal ligge til grunn for forhandlinger framover vil måtte bygge på Grytten-utvalget og arbeidet i etterkant av deres rapport. Det er en naturlig konsekvens av det arbeidet som ble igangsatt som et faglig utvalg og til en NOU.

Uavhengig av hvilket resultatmål man benytter, så er det ingen tvil om at inntektsgapet er stort. Det vil derfor ikke være hverken tallgrunnlaget eller resultatmålet som setter begrensninger for årets forhandlinger. Det er og uttalt fra landbruks- og matministeren.

I den innkomne saken fra Lunde og Flåbygd Bondelag gir laget uttrykk for at Norges Bondelag må bryte forhandlingene før de startes, hvis Statens tilbud er så lavt at det ikke har i seg full kompensasjon for kostnader og at det ikke muliggjør en tetting av inntektsgapet med en $\frac{1}{4}$. Uavhengig av politisk farge på regjering og hvem som har bekledd vervet som landbruks- og matminister så har alltid beregnede kostnader blitt kompensert fullt ut. Det er ingen grunn til å tro at det ikke skjer også i år. Årsmøtet til Norges Bondelag velger sitt forhandlingsutvalg til å gjennomføre jordbruksforhandlingene. I sitt møte i mars gir representantskapet i Norges Bondelag forhandlingsutvalget mandat for, og fullmakt til å gjennomføre jordbruksforhandlingene. Det innebærer blant annet at forhandlingsutvalget må vurdere om Statens tilbud er et godt nok grunnlag for å gå i reelle jordbruksforhandlinger.

Regjeringserklæringen, - Hurdalsplattformen, og budsjettavtalen regjeringen har inngått med partiet SV har svært ambisiøse formuleringer om landbruk. Det er lenge siden, om noen gang, at det har vært et kraftigere politisk moment for å gi landbruket bedre økonomiske rammevilkår. Styret i Vestfold og Telemark Bondelag mener at Bondelaget har en sterk forpliktelse på vegne av medlemmene til å bidra til omsette den uttalte sterke politiske viljen hos et flertall på Stortinget, til et inntektsløft for næringa som er betydelig og som bidrar til fornyet optimisme i landbruket. Det må være jobb nr. 1 i månedene som ligger foran oss.